

Forsvarsbygg
Postboks 405 Sentrum
0103 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Magne Nesse, 5557 2335

Tillatelse til mudring i sjø for etablering av kai - Haakonsvern orlogsstasjon- Forsvarsbygg

---

Statsforvalteren i Vestland gir Forsvarsbygg tillatelse til farledsmudring, undervannsprenging og peling i forbindelse med etablering av et kaianlegg på Haakonsvern orlogsstasjon.

Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11, jfr. forurensningsforskriften § 22-6. Vilkår for tillatelsen er gitt i vedlegg som følger tillatelsen.

Vi viser til søknad datert 7. juni 2024.

Vedtak

Statsforvalteren i Vestland gir Forsvarsbygg tillatelse til anleggsarbeider i sjø for å etablere kaianlegg på Haakonsvern. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf. § 16.

Statsforvalteren har ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis og ved fastsettelsen av vilkår, vurdert de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt dette brevet.

Gebyr for saksbehandling

Statsforvalteren tar gebyr for arbeid med tillatelser etter forurensningsloven. Basert på ressursbruk i saken vedtar vi gebyr etter sats 6, 44 300 kroner, for behandling av søknaden, jf. forurensningsforskriften § 39-3 jf. § 39-4. Faktura blir sendt fra Miljødirektoratet. Se forurensningsforskriften kapittel 39 hvis dere vil lese mer om saksbehandlingsgebyret

Om søknaden

Forsvarsbygg søker om tillatelse til farledsmudring, peling og undervannsprenging i sjø i forbindelse med etablering av et kaianlegg ved Håkonsvern i Bergen kommune.

Volum som skal mudres/undervannsprenges er estimert til ca.1 250 m³ løsmasser/sedimenter og ca. 550 m³ sprengstein. Sedimentene tas på land og levers til godkjent mottak. Arbeidene utføres

delvis fra lekter og delvis fra land. Undervannssprengning gjelder en betongkonstruksjon under vann som skal fjernes. Betongen er undersøkt og er ikke forurenset.

Sjøbunnen består av et lag med bløte sedimenter over faste masser som trolig er en steinfylling. I den dypeste delen av tiltaksområdet, har de bløte sedimentene en mektighet på ca. 1-1,5 m. Sedimentmektheten avtar mot land. Prøver av fra de øverste 10-15 cm består av siltig sand, stein og grus. Sweco har påvist sterkt forurensete sjøbunnsedimenter innenfor tiltaksområdet. Underliggende steinmasser skal gjenbrukes innenfor tiltaksområdet.

Miljørisiko for tiltaket er i hovedsak knyttet til spredning av partikler og forurensning til fjordområdene utenfor mudringsområdet. I tillegg er det knyttet risiko til støypåvirkning på torsk i forbindelse med undervannsprenging og boring av peler. Tiltaksområdet ligger i nærheten av Nordåsvatnet gytefelt for kysttorsk som er kategorisert som nasjonalt viktig (kategori A). Tiltaksområdet ligger avskjermet i en vik i Grimstadfjorden, og siltinnholdet i tiltaksområdet er høyt sammenlignet med kontrollstasjonen ytterst i viken. Dette tyder på rolige strømforhold ved tiltaksområdet.

Bruk av dobbel siltgardin og turbiditetsmålere er foreslått som avbøtende tiltak og overvåking av spredning av partikler. Det er legges opp til tidsavgrensning av sprenging og peling av hensyn til gytefeltet i gyteperioden 1. juni - 30. november.

Undervannsprenging er planlagt gjennomført mellom 1. juli og 30. november, som er utenfor gyteperioden til torsk. Det kan oppstå behov for å gjennomføre peling innenfor gyteperioden. I så fall vil dokumentasjon på støypåvirkning fra boring av peler ettersendes denne søknaden. Dette vil gi aktuelle myndigheter et beslutningsgrunnlag for å tillate eller forby boring av peler innenfor gyteperioden.

Mudringsmassene som tas opp vil ha høyt vanninnhold og avanning av mudringsmassene før deponering vil derfor være nødvendig. Det skal påses at alt vann fra avanning fra mudret sediment slippes ut innenfor tiltaksområdet og innenfor siltgardiner. Ved behov for avanning på land skal dette skje ved bruk av systemer som renser og holder tilbake partikler i den grad det er mulig.

Fordi tiltaket er sikkerhetsgradert, kan ikke beliggenhet og vanddyp for tiltaket spesifiseres. Miljøteknisk rapport, analyseresultater og bilder av slippskinner som skal fjernes, er lagt ved søknaden.

Saksforberedelser

Søknadspapirene er unntatt offentlighet etter offentleglova § 21, av hensyn til nasjonale forsvarsinteresser. Fiskeridirektoratet har fått gjennomgå og kommentere søknaden, før tillatelsen ble vedtatt av hensyn til ivaretagelse av fiskeriinteresser.

Fiskeridirektoratets uttale er datert 17. juni, men ble sendt oss 15. juli 2024.

Sitat fra uttalen:

"Fiskeridirektoratet sin vurdering

Fiskeridirektoratet skal ivareta marine ressurser og marint miljø samt bidra til at fiskeri- og akvakulturnæringene får gode rammevilkår. Vi har på denne bakgrunn vurdert det aktuelle tiltaket ut fra fiskeri- og akvakulturinteresser, deriblant hensynet til marint biologisk mangfold. Havforskningsinstituttet gir Fiskeridirektoratet og norske myndigheter kunnskap og råd for

bærekraftig forvaltning av de marine økosystemene på bakgrunn av det eksisterende kunnskapsgrunnlaget.

Fiskeri og akvakultur

På bakgrunn av tiltakenes beliggenhet innenfor militært område på Haakonsvern, ser vi ikke at søknaden representerer konfliktpotensial med utøving av fiske. Det er ikke etablert akvakulturvirkosomhet i sjøområdene rundt Haakonsvern, og søknaden vurderes ikke å være i konflikt med slike interesser.

Gytefelt i Nordåsvannet og Grimstadfjorden

Havforskningsinstituttet (HI) har registrert gytefelt torsk i Nordåsvannet og i Grimstadfjorden utenfor Haakonsvern. Gytefeltet er verdivurdert som klasse A om biologisk mangfold som tilsier at det har nasjonal verdi. Gytesyklusen omfatter tiden fra fisken starter gytevandring, selve gytingen, og tid senere da det befinner seg egg, larver og yngel i vannmassene. Gytesyklusen starter senhøstes november/desember, og strekker seg frem til juni/juli og innenfor dette tidsrommet er torsken, egg og larver mest sårbar overfor ytre påvirkning.

HI har utviklet en egen kunnskapsveileder til marine naturverdier og tiltak i kystsonen der de presenterer kunnskapsgrunnlag og gir råd og veiledning om bærekraftig forvaltning av de marine økosystemene.

Rapporten Havforskningsinstituttets rådgivning for menneskeskapt støy i havet: seismikk, elektromagnetiske undersøkelser og undersjøiske sprengninger fra 2019, presenterer kunnskapsstatus om påvirkning av havets økosystem ved sprengningsarbeid i havet og hva som er Havforskningsinstituttets råd og veiledning.

HI fraråder generelt gjennomføring av undervannssprengning nær gytefelt i tiden før, under og rett etter at gyting pågår for å unngå å forstyrre gytingen og for å unngå mulig skade på egg og yngel.

HI gir generelle råd i forbindelse med planlegging og utføring av undervannsprengning;

- Sprengningsarbeid i sjø bør planlegges med tanke på marint liv på et tidlig tidspunkt.
- Havforskningsinstituttet tilrår å bruke boblegardin ved sprengningsarbeid i sjø.
- Havforskningsinstituttet tilrår å dele opp salvene i mindre deladninger (sekvensiell sprengning).
- Havforskningsinstituttet anbefaler å sette av salvene når sjøforholdene i seg selv gir god demping, altså ikke ved speilblank overflate.
- Ved sprengning brukt i forbindelse med utfyllinger i sjø tilrår Havforskningsinstituttet at ladningen plasseres i rør i fyllingen, og ikke på fyllingsfot.
- Man bør ta hensyn til forurensningsfare, i form av både partikler og kjemisk forurensning, fra sprengningsarbeid. Særlig gjelder dette i nærheten av oppdrettsanlegg for blåskjell.
- Sprengningsarbeid i sjø bør ikke gjennomføres i gyteområder og gyteperioder for fisk.

Forsvarsbygg har tidligere fått tillatelse til undervannssprengning, mudring og utfylling av masser i sjø i forbindelse med etablering av vedlikeholdsanlegg for fartøy på lokalitetene Skværavika og Tangavika ved Haakonsvern. Tillatelsene ble gitt i samråd med Fiskeridirektoratet og på bakgrunn av faglige råd gitt fra Havforskningsinstituttet. Nåværende søknad om tillatelse for tiltak i sjø i forbindelse med etablering av nytt kaianlegg, er mindre i omfattende. Fiskeridirektoratet vurderer likevel at eventuell ny tillatelse må inneholde tilsvarende vilkår for utføring, kontroll og overvåking.

Mudringsarbeider

Prøvetaking har vist at mudringsmassene er sterkt forurenset og vil representere stor risiko for det marine miljøet dersom mudringsarbeid og etterbehandling av mudringsmasser ikke behandles på en sikker og kontrollerbar måte. Fiskeridirektoratet vurderer at plan for gjennomføring og sikkerhetstiltak for å hindre spredning av miljøgifter til det utenforliggende marine miljøet slik dette er beskrevet i søknaden som tilstrekkelig. I forhold til gytefeltet råder vi til at det settes tidsavgrensning for gjennomføring av mudringsarbeidene 1. januar til 1. juni.

Undervannsprengning og peling

Behovet for å foreta undervannsprengning fremstår som usikkert, men revidert søknad omfatter også undervannsprengning. **Av hensyn til gytefeltet ber vi om at det settes krav til tidsavgrensning for gjennomføring 1. juli – 30. november. Vi tilrår bruk av boblegardin rundt tiltaksområdet av hensyn til å beskytte det marine miljøet. Vi tilrår også tidsavgrensning for utføring av peling, 1. juli – 30. november.** Dersom det oppstår behov for å fortsette peling utover denne tidsavgrensingen, avventer vi en videre vurdering av dette spørsmålet inntil vi har mottatt dokumentasjon av støypåvirkning fra boring av peler."

Statsforvalterens begrunnelse for tillatelsen

Rettslig grunnlag

Hovedregelen i forurensningsloven er at forurensning fra midlertidig anleggsvirksomhet er lovlig uten tillatelse når forurensningen fra anleggsarbeidet er "vanlig", jf. forurensningsloven § 8, første ledd nr. 3. Statsforvalteren har vurdert at forurensningspotensialet ved disse anleggsarbeidene i sjø medfører en forurensning som ikke er normal/vanlig etter art og omfang og dermed kreves det tillatelse etter lovens § 11. Mudring av sjøbunnsmasser utført fra skip, krever alltid tillatelse, jf. forurensningsforskriften kapittel 22.

Vi følger anbefalinger i Miljødirektoratets veileder M-350/2018 "Håndtering av sedimenter" for vår avgjørelse. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 og vannforskriftens § 12 er lagt til grunn som retningslinjer ved skjønnsutøving etter forurensningsloven.

Vurdering av søknaden

Generelt

Statsforvalteren vurderer at søknaden med tilhørende dokumentasjon er i samsvar med forurensningsforskriftens § 36-2, som setter krav til innhold i søknader om tillatelse etter forurensningsloven. Vi mener å ha tilstrekkelig informasjon for å kunne fatte vedtak i saken.

Begrunnelse for gitte vilkår for utførelse av arbeidene

De viktigste tiltakene for å redusere fare for forurensning og negativ påvirkning er å begrense spredning av suspendert stoff / finstoff fra håndtering av sedimenter samt regulere støy fra undervannsprengning/peling ut fra hensyn til nærliggende gytefelt for kysttorsk.

Gytefeltet er som Fiskeridirektoratet skriver et nasjonalt viktig gytefelt med gytefeltverdi på 6 som er den høyeste verdi i flg. Havforskningsinstituttets system¹ for kategorisering av gytefelt.

---

¹ Nasjonal kartlegging – kyst 2019. Ny revisjon av kriterier for verdisseting av marine naturtyper og nøkkelområder for arter NIVA-rapport 7454/2020

I tillatelser til anleggsarbeider i sjø legger Statsforvalteren alltid stor vekt på uttaler fra Fiskeridirektoratet, som igjen støtter seg til Havforskningsinstituttet kompetanse. Så også i denne saken. Forsvarsbygg er også kjent med hvor "lista ligger" for bruk av avbøtende tiltak for anleggsarbeider i sjø på Haakonsværn via flere tillatelser etter forurensningsloven knyttet til etablering av nye kaiområder og rehabilitering av eksisterende kaier de siste 10 årene.

Vi (og Fiskeridirektoratet) er i hovedsak enig i den risikovurdering som Sweco har utarbeid i søknadspapirene og de fleste vilkårene i denne tillatelsen er i samsvar med de avbøtende tiltakene som er omsøkt. Vi vil nedenfor kort gi vår vurdering av tiltaket og nevne de endringer/tilføyelser som er tatt med i vilkårene.

Hovedvilkårene er at anleggsarbeider i sjø skjer utenfor gyteperioden for kysttorsk samt bak dobbel siltgardin slik det er søkt om. Gyteperioden er av Fiskeridirektoratet satt til 1. desember til og med 31. mai, som blir satt som en tidsavgrensning i vilkårene for undervannsprengning og peling for å unngå undervannsstøy i gyte- og oppvekstperioden for kysttorsk.

Vi vurderer imidlertid ikke at mudringsarbeidet (det å håndtere muddermasser med grabb/graver) skal ha samme tidsavgrensning som sprenging/peling. Fiskeridirektoratet viser til fare for spredning av forurenset finstoff fra dette arbeidet, ikke støy. Vi vurderer at når mudringsarbeidene skjer bak dobbelsiltgardin med on-line overvåking av turbiditet med alarmgrense for stans i arbeidene så vil fare for forurensning være redusert til et akseptabelt nivå. Det legges også vekt på at anleggsstedet er avskjermet og ikke så dypt slik at siltgardinene med stor sannsynlighet vil utgjøre en effektiv partikkelsperre.

Det skal benyttes en siltgardin som er egnet for stedet. Siltgardin skal ha feste i bunn. Det skal føres jevnlig kontroll med at siltgardina fungerer etter hensikten, bl.a. vedlikehold av flyteelement slik at nødvendig fribord vert opprettholdt.

Fiskeridirektoratet tilrår bruk av boblegardin rundt stedet der undervannsprengning skal skje (en betongkonstruksjon under vann). Statsforvalteren tar ikke boblegardin med som vilkår, men Forsvarsbygg må selvsagt selv vurdere slik bruk. Vi mener at sprengningsarbeidene er et lite tiltak (anslått til ca. 550 m³) og at tidsavgrensning i gyteperioden samt bak dobbel siltgardin er tilstrekkelig som avbøtende tiltak for en sprengningsjobb som består av noen få salver. En boblegardin vil også bidra til å virvle opp forurenset sjøbunnssediment.

Vi tar også med rensekrav til utslipp av vann fra avvanning av muddermasser dersom avvanning skal utføres på anleggsstedet. Det skal etableres sedimentasjonskammer/basseng eller tilsvarende for avvanning samt at utslipp skal skje bak dobbel siltgardin. Det skal også sendes dokumentasjon i etterkant på leveranse av muddermassene til godkjent mottak.

Vurderinger etter naturmangfoldloven og vannforskriften

I forbindelse med utarbeidelse av søknad om tillatelse etter forurensningsloven er det utført kartlegging av marint naturmangfold og sedimentene i tiltaksområdet. Det er også hentet inn tilgjengelig informasjon om viktige natur- og fiskeriinteresser i området fra offentlige databaser.

Krav til kunnskapsgrunnlaget er etter vår vurdering oppfylt, jf. naturmangfoldloven § 8. Siden vi vurderer kunnskapsgrunnlaget som tilfredsstillende, vil ikke føre-var-prinsippet (NML § 9) komme til anvending.

Vi har tatt hensyn til økosystemet og den samlede belastningen (NML § 10) gjennom vurderinger som ligger til grunn for kravene som er satt i vilkårene i tillatelsen. NML § 11 påpeker at det er tiltakshaver som skal bære kostnadene til avbøtende tiltak. Dersom det er nødvendig med driftsstans på anlegget for å unngå uakseptabel grad av forurensing som følge av anleggsvirksomhet, vil denne merkostnaden også regnes som i samsvar med NML § 11. Vi krever også at det skal benyttes de beste mulige tekniske løsningene som ut fra en kost/nytte-vurdering gir best mulig resultat for miljøet, jf. NML § 12.

Miljømålet i vannforskriften er at alle vannforekomster skal oppnå minst god økologisk og kjemisk tilstand. En forverring av en vannforekomst kan ikke tillates med mindre det er mulighet til å gi unntak, jf. vassforskriften § 12. I denne saken legger Statsforvalteren til grunn at tiltaket vil gi en midlertidig påvirkning og at tilstanden i resipienten vil bli gjenopprettet når arbeidet stanser. Vi ser det derfor ikke som sannsynlig at tiltaket vil kunne føre at miljømålene ikke nås, eller at tilstanden til vannforekomsten blir forverret. Kravene i vannforskriften er derfor ikke til hinder for å gi tillatelse etter forurensningsloven.

Oppsummering

Haakonssvern orlogsstasjon er Sjøforsvarets hovedbase og hjemmebasen til mange av Forsvarets sjøfartøy og trenger oppgraderte kaier og andre havnefasiliteter for drift og vedlikehold av alle de ulike sjøfartøyene.

Statsforvalteren mener at med de avbøtende tiltakene satt i tillatelsens vilkår, så vil man redusere risiko for spredning av partikler og annen negativ påvirkning til et akseptabelt nivå.

Endring og omgjøring

Dere plikter å unngå unødvendig forurensning, jf. forurensningsloven § 7. Viser det seg at forurensningsforholdene endrer seg, kan Statsforvalteren med hjemmel i forurensningsloven § 18, endre vilkårene i tillatelsen og sette nye vilkår, og om nødvendig trekke tillatelsen tilbake.

Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling og en forsvarlig utgreiing av saken. At det er gitt tillatelse til forurensning, ekskluderer ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

Klageadgang

Vedtaket, herunder plasseringen i gebyrsats, kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet fram, eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Statsforvalteren.

Med hilsen

Sissel Storebø
seksjonsleder

Magne Nesse
senioringeniør

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

1 Tillatelsens vilkår - Forsvarsbygg

Kopi til:

Fiskeridirektoratet
Bergen kommune

Postboks 185 Sentrum
Postboks 7700

5804
5020

BERGEN
BERGEN

Tillatelse til mudring i sjø for etablering av kai - Haakonsvern orlogsstasjon- Forsvarsbygg

Statsforvalteren har gitt tillatelse etter forurensningsloven etter § 11, jf. 16 Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet i søknader datert 7. juni 2024, samt opplysninger som kom frem under behandling av søknaden. Tillatelsen gjelder fra dags dato og fram til anleggsarbeidet er avsluttet.

Hvis virksomheten ønsker å foreta endringer i driftsforhold som kan ha betydning for forurensningen fra virksomheten som ikke er i samsvar med det som ble lagt til grunn da tillatelsen ble gitt eller sist endret, må bedriften i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen. Virksomheten bør først kontakte forurensningsmyndighetene for å avklare behovet for slik endring.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen 4 år etter at tillatelsen har trådt i kraft, skal bedriften sende en redegjørelse for virksomhetens omfang slik at forurensningsmyndighetene kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Statsforvalterens referanse

Tillatelsesnummer	Anleggsnummer	Saksnummer
2024.0724.T	4601.0997.01	2023/15887

Bedriftsdata

Bedrift	Forsvarsbygg, region vest
Postadresse	Postboks 405 Sentrum, 0103 Oslo
Kommune og fylke	Bergen, Vestland
Org.nummer /eid av	993 184 101 / 975 950 662

Tillatelse første gang gitt: 26. august 2024	Endringsnummer:	Tillatelse sist endret:
Sissel Storebø seksjonsleder		Magne Nesse senioringeniør

Tillatelsen er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift

Endringslogg

Endringsnummer	Endringer av	Vilkår	Beskrivelse

1. Tillatelsen omfatter

1.1 Omfang

Tillatelsen gir vilkår for å redusere fare for forurensning fra tiltak i sjø ved etablering av kaianlegg på Haakonsværn orlogsstasjon. Tiltakene i sjø omfatter:

- Farledsmudring av løsmasser fra sjøbunn med avvanning og levering av sedimenter til lovlig mottak
- Undervannsprenging av betongkonstruksjon
- Boring av peling

1.2 Varsel om oppstart

Statsforvalteren skal varsles om oppstart minimum en uke før oppstart av arbeidene. Det kan varsles med en e-post til sfvlpost@statsforvalteren.no.

2. Generelle vilkår

2.1 Plikt til å redusere forurensning så langt som mulig

All forurensning fra virksomheten, også utslipp til luft og vatn og dessuten støy og avfall, er isolert sett uønskt. Selv om en held utslippene innenfor fastsatte utslippsgrenser, plikter virksomheten å redusere utslippene sine, også støy, så langt dette er mulig uten urimelige kostnader. Plikten gjelder også utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er sett grenser for gjennom vilkår i denne tillatelsen.

2.2 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslippene på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktede utslipp, skal virksomheten sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan føre til endring av utslippene. System og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumentert.

2.3 Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det som følge av unormale driftsforhold eller av andre grunner oppstår fare for økt forurensning, plikter virksomheten å sette i verk tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økt forurensningsfaren. Om nødvendig må virksomheten redusere eller innstille driften.

Virksomheten skal så snart som mulig informere Statsforvalteren om unormale tilhøve som har eller kan få forurensningsmessige følger. Akutt forurensning skal i tillegg varsles i samsvar med punkt 2.8.

2.4 Endring av vilkår

Statsforvalteren kan oppheve eller endre vilkårene i tillatelsen, sette nye vilkår, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake, dersom vilkår gitt etter forurensningsloven § 18 er til stede.

Statsforvalteren har på samme grunnlag rett til, på ethvert tidspunkt, å stoppe arbeidene.

Hvis det viser seg at de omsøkte løsningene med de beskrevne miljøbeskyttende tiltak ikke virker som forutsatt i vilkårene, kan den ansvarlige umiddelbart bli pålagt å sette i gang ytterligere tiltak.

2.5 Erstatningsansvar

Selv om tillatelse er gitt, plikter den som forårsaker forurensning eller annen type skade å svare for erstatning som måtte følge av alminnelige erstatningsregler.

2.6 Saksbehandling etter annet lovverk

Tillatelsen fritar ikke for behandling og/eller tillatelse etter annet lovverk som gjelder for tiltaket. Det forutsettes at tiltaket er i samsvar med enhver tid gjeldende reguleringsbestemmelser og godkjente tiltaksplaner for forurenset grunn.

2.7 Internkontroll

Virksomheten plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til internkontrollforskriften. Internkontrollen skal blant annet sikre og dokumentere at virksomheten overholder kravene i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og andre relevante forskrifter til disse lovene. Virksomheten plikter å holde internkontrollen oppdatert.

Når en virksomhet som oppdragsgiver engasjerer oppdragstakere (entreprenør eller lignende) til å utføre oppgaver på virksomhetens anlegg, skal oppdragsgiver sørge for at oppdragstaker er kjent med og følger opp vilkår i Statsforvalterens tillatelse.

2.7.1 Avvikshåndtering

Avvik (brudd på forurensningsregelverket) som er av en viss alvorlighet og/eller som er stadig gjentakende, skal avvik håndteres i samsvar med bestemmelsene i internkontrollforskriften § 5, 2. ledd punkt 7. Dette inkluderer årsakene til at avvikene har skjedd, vurderinger og iverksetting av strakstiltak for å rette avvikene, og vurderinger og iverksetting av avbøtende tiltak for å hindre at lignende avvik skal skje på nytt. Avvikshåndteringen skal dokumenteres skriftlig.

2.7.2 Krav til kompetanse

Virksomheten plikter å se til at den som til ei hver tid mudrer, transporterer eller på annen måte håndterer masser, har internkontrollsystem i tråd med vilkår 2.7. Virksomheten skal ha tilstrekkelig kunnskap om renseanlegg og tilhørende installasjoner for å overholde utslippskrav og slik at det ikke oppstår ulovlige utslipp eller at utslipp fører til skade på miljøet. Virksomheten skal ha tilstrekkelig kompetanse til å vurdere miljørisiko for sin virksomhet. Alle som håndterer farlig avfall i virksomheten, skal ha dokumentert opplæring i slik håndtering.

2.8 Beredskap mot akutt forurensning

Akutt forurensning er forurensning av betydning som inntreffer plutselig, og som ikke er tillatt.

Potensielle kilder til akutt forurensning av vann, grunn og luft skal kartlegges og dokumenteres i en miljørisikovurdering. Med utgangspunkt i risikovurderingen skal virksomheten iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighetsreduserende- og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Virksomheten skal ha en oppdatert beredskapsplan over risikoreduserende tiltak, og sikre at tiltak herfra blir innarbeidet og gjennomført i anleggsarbeidene. Beredskapsplanen skal være tilgjengelig og kjent for de som utfører arbeidene.

Dersom akutt forurensning oppstår eller fare for akutt forurensning skal dette varsles på nødnummer 110 (brannvesenet). Virksomheten skal også informere Statsforvalteren snarest mulig gjennom sfvlpost@statsforvalteren.no.

3. Vilkår for utføring, kontroll og overvåking av tiltak i sjø

3.1 Generelt

Tiltakene i sjø skal utføres på en slik måte at forurenset finpartikulært materiale fra sjøbunn og fra i minst mulig grad blir spredt og at støy fra undervannssprenging og peling ikke har negativ påvirkning på gytefelt for kysttorsk.

3.2 Tidsavgrensninger

Av hensyn til gytefelt for torsk er det gitt følgende tidsavgrensninger for utførelse undervannssprenging og boring av peler. Disse arbeidene kan utføres i perioden 1. juli til 30. november, men altså ikke i gyte- og oppvekstperioden som er 1. desember til 31. mai.

Mudring (håndtering av sjøbunnsmasser) er ikke omfattet av tidsavgrensninger.

Unntak fra tidsavgrensninger kan godkjennes av Statsforvalteren i samråd med Fiskeridirektoratet dersom det dokumenteres av akustisk kompetanse at arbeidene med avbøtende tiltak vil redusere trykkbølger i sjø til et nivå som ikke medfører fare for gyteområdet og/eller det oppstår hendelser slik at unntak er nødvendig for å overholde fremdriften til prosjektet.

3.3 Dobbel siltgardin

Det skal benyttes doble siltgardin e.l. utenfor anleggsområdet i sjø. Det skal benyttes en siltgardin som er egnet for stedet. Siltgardin skal ha feste i bunn. Det skal føres jevnlig kontroll med at siltgardina fungerer etter hensikten, bl.a. vedlikehold av flyteelement slik at nødvendig fribord vert opprettholdt.

Dersom strøm og/eller vindforhold gjør det vanskelig å benytte siltgardin i avgrensede tidsperioder, kan Statsforvalteren i samråd med Fiskeridirektoratet gi unntak for bruk av siltgardin basert på oversendt dokumentasjon av forholdene.

3.4 Turbiditetsmålinger, alarmgrenser, stans i arbeidene

Turbiditetsmålinger skal planlegges og utføres i samsvar med standard NS-EN ISO 7027-1 *Bestemmelse av turbiditet*.

Turbiditet skal måles kontinuerlig i de vannlag som siltgardinen dekker. Målingene skal skje på dyp og i avstand fra siltgardin, der det er forventet størst spredning av partikler. Turbiditeten skal måles så lenge utfylling pågår.

Det skal dokumenteres en referanseverdi for turbiditet, enten fastsett på forhånd ved målinger eller med en referansestasjon der det vert tatt målinger ved faste intervall under anleggsperioden. Dokumentasjon av referanseverdi skal beskrives i kontroll- og overvåkingsplan.

- Alarmgrense for turbiditet er 10 FNU + referanseverdi.

Tid mellom hver avlesing skal ikke være over 10 minutt. Overskridelse av alarmgrense utover en periode på 30 minutt skal medføre at arbeidene stanses, årsaksforholdene avklares og nødvendige avbøtende tiltak gjennomføres. Dersom overskridingene skyldes anleggsarbeidet, kan ikke arbeid starte opp at før turbiditeten er nede på stabile nivå under alarmgrensene.

Alarmgrensene skal innarbeides slik at alle relevante ledd i prosjektorganisasjonen kjenner alarmgrensene og kva aksjoner som skal utføres ved overskriding, jf. vilkår 2.4 om internkontroll.

Kunnskap og informasjon tilegnet i prosjektet skal brukes for justering av måleprogrammet. Dersom observasjoner og målinger viser at en måler ikke er plassert på egnet sted eller dyp, skal måleren flyttes.

Plassering av stasjon og tolkning av måledata skal beskrives i oppdatert kontroll og overvåkingsplan.

3.5 Håndtering av muddermasser

Mudrede sediment (estimert til 1 250 m³ / 2 250 tonn) skal tas på land, avvannes og leveres til godkjent mottak. Avvanning skal skje i egnede sedimenteringsbasseng eller lignende med volum og oppholdstid og utslipp av rensert vann fra avvanningen skal ledes til utslipp på innsiden av doble siltgardiner.

3.6 Aktsomhet ovenfor havnespy

Den fremmede arten havnespy/japansk sjøpung (*Didemnum vexillum*) er allerede etablert flere steder i landet. Dette er en fremmed og uønsket art som formerer seg raskt og forårsaker store problemer for marine miljø og næringer. Arten vokser blant annet på skrog, fortøyninger, brygger og annet som finnes i sjøen. Vestland fylke har gjennom de siste årene registrert en økning i observasjoner av havnespy. Havnespy er bl.a. påvist ved kaier i Bergen og Askøy. Arten spres via skipsfart, særlig inne i de største havnene som har besøk av utenlandske skip. Arten kan også spres til mindre havner via småbåter eller festet til tauverk, blåser og andre flyteobjekter i sjøen.

Statsforvalteren minner om aktsomhetsplikten i henhold til forskrift om fremmede organismer § 18. I den står det at den som iverksetter tiltak som kan medføre utilsiktet spredning av fremmede organismer i miljøet, skal opptre aktsomt for å hindre at aktiviteten medfører uheldige følger for det biologiske mangfold. Tiltakshaver skal ha kunnskap om risikoen aktiviteten innebærer, kunnskap til å treffe forebyggende tiltak og kunnskap til å raskt avdekke utilsiktet spredning av fremmede organismer. Mistanke om funn av havnespy [må meldes inn](#) og verifiseres av marinbiologisk kompetanse. Dersom havnespy blir bekreftet, skal observasjonen [rapporteres til Artsdatabanken](#), og det må iverksettes tiltak for å unngå videre spredning. Slike tiltak skal skje i samsvar med [veiledning gitt av Sjøfartsdirektoratet](#)

Kontroll gjelder tiltransporterte båter og utstyr. Dersom havnespy oppdages skal Statsforvalter kontaktes og orienteres om hvilke tiltak som blir iverksatt for å overholde aktsomhetsplikten.

4. Avfall

4.1 Generelle krav

Forsvarsbygg plikter, så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper, å unngå at det vert dannet avfall som følge av tiltaket. Særlig skal innhold av skadelige stoff i avfallet avgrenses mest mulig.

Virksomheten plikter å sørge for at alt avfall, også farlig avfall, blir handtert i samsvar med gjeldende regler for dette fastsett i eller i medhold av forurensningsloven og avfallsforskriften.

Siltgardiner skal etter bruk leverast til godkjent mottak.

4.2 Plast

Det skal gjennomføres tiltak for å begrense tilførsel av plast til naturen. Det skal velges tekniske løsninger som i størst mulig grad minimerer mengden plastavfall fra tiltakene. Det skal gjennomføres opprydding av plast og annet avfall underveis og i etterkant av tiltakene ved

tiltaksområdet og nærliggende områder. Rutiner for dette skal foreligge skriftlig. Oppsamlet plast skal leveres til lovlig avfallsmottak

Miljødirektoratet sitt faktaark M-1085 | 2018 skal brukes som en veileder.

5. Miljørisikovurdering og kontroll og overvåkingsplan

5.1 Miljørisikovurdering,

Virksomheten har i søknadsdokumentene utarbeidet en miljørisikovurdering. Ved endrede forhold skal miljørisikovurderingen oppdateres..

Miljørisikovurderingen skal omfatte alle forhold ved tiltakene i sjø som kan medføre forurensning med fare for helse- og/eller miljøskader. Miljørisikovurderingen danner grunnlaget for kontroll- og overvåkingsplanen (avbøtende tiltak).

5.2 Plan for kontroll og overvåking

Det skal utarbeides en kontroll og overvåkingsplan for arbeidene. I planen skal det redegjøres for bruk av siltgardiner og turbiditetsmåling, jf. vilkår 3.3 og 3.4

6. Rapportering til Statsforvalteren

6.1 Sluttrapport

Forsvarsbygg skal sende rapport til Statsforvalteren innen fire måneder etter at anleggsarbeidet er slutført. Rapporten skal inneholde følgende:

- Omtale av hvordan arbeidene er utført.
- Samlet omtale og dokumentasjon på effekt av avbøtende tiltak som er gjennomførte for å hindre forurensning.
- Om eventuelle vilkår i tillatelsen ikke er oppfylt, og en begrunnelse på hvorfor
- Dokumentasjon på levering av masser til godkjent deponi etter forurensningsloven.

7. Tilsyn

Forsvarsbygg plikter å la representanter fra Statsforvalteren føre tilsyn med anlegget når som helst.